

kan en part, der får en dom imod sig, meget vel betragte dens indhold som en sejr. For eksempel er der på side 109 en henvisning til dommen mod Dansk Typograf-Forbund og Dansk Litografisk Forbund i forbindelse med BT-konflikten - en dom, som vel umiddelbart kan virke som et hårdt slag mod de to forbund, men som man ikke lagde skjul på, var langt mildere, end man havde forventet, jvf. Aktuelt 25.3. 1977.

Når man betænker, at Ole Krarup har undervist i arbejdsret ved Københavns Universitet siden 1977, forekommer der en række bemærkelsesværdige fejl i bogen. På side 75 hedder det således, at "Arbejdsretten kan pålægge fagforeningen eller fagforbundet at erklære arbejdet frit". "En arbejdsnedlæggelse skal ikke have været ret mange dage førend Arbejdsretten vil følge en arbejdsgivers påstand om at fagforeningen eller forbundet skal erklære arbejdet frit". Dette forekommer at være i strid med de faktiske forhold, idet Arbejdsretten netop ikke giver sig af med at erklære arbejdet frit, jvf. sag nr. 5873. Videre hedder det på side 105, at "i nyere tid forekommer sympatikonflikter uhyre sjældent". Situationen er faktisk den stik modsatte, idet der hver uge iværksættes sympatikonflikter, der er fuldt lovlige og derfor ikke kan indbringes for Arbejdsretten. Heri ligger i virkeligheden en af LO's væsentligste funktioner i forhold til medlemsforbundene, idet det er LO, der kan iværksætte sympatiaktioner - forbund uden for LO kan ikke!

Ole Krarups bog må ses som et politisk debatindlæg i diskussionen om Arbejdsrettens funktion, og må som sådant siges at være et ganske vægtigt bidrag til denne diskussion. Noget afgørende "bevis" for at Arbejdsretten er en klassedomstol leveres imidlertid ikke, blandt andet af den simple årsag, at bogen ikke forsøger en afvejning af Arbejdsrettens påståede negative konsekvenser med eventuelle positive konsekvenser. Hvilke typer af sager får hvilke typer af domme, og hvilke grupper har på denne baggrund særlige ulemper eller fordele ved Arbejdsrettens eksistens? Hvad betyder organisationsstrukturen på arbejdsmarkedet for Arbejdsrettens funktion, og hvorfor er det især de uorganiserede arbejdsgivere, der dømmes, når arbejdsgivere dømmes? Det giver bogen kun et overfladisk indtryk af.

Jacob Buksti

Povl Markussen, Velstandssamfundet - øget lighed eller fortsat classeskel, Sociologiske grundproblemer 4. København: Samfundsfagsnyt, 1979, 265 sider, 46,50 kr. (særpris for studerende og lærere: 33,00 kr.)

Det er - og bør til stadighed være - af allerstørste betydning at holde sig o-

kan en part, der får en dom imod sig, meget vel betragte dens indhold som en sejr. For eksempel er der på side 109 en henvisning til dommen mod Dansk Typograf-Forbund og Dansk Litografisk Forbund i forbindelse med BT-konflikten - en dom, som vel umiddelbart kan virke som et hårdt slag mod de to forbund, men som man ikke lagde skjul på, var langt mildere, end man havde forventet, jvf. Aktuelt 25.3. 1977.

Når man betænker, at Ole Krarup har undervist i arbejdsret ved Københavns Universitet siden 1977, forekommer der en række bemærkelsesværdige fejl i bogen. På side 75 hedder det således, at "Arbejdsretten kan pålægge fagforeningen eller fagforbundet at erklære arbejdet frit". "En arbejdsnedlæggelse skal ikke have været ret mange dage førend Arbejdsretten vil følge en arbejdsgivers påstand om at fagforeningen eller forbundet skal erklære arbejdet frit". Dette forekommer at være i strid med de faktiske forhold, idet Arbejdsretten netop ikke giver sig af med at erklære arbejdet frit, jvf. sag nr. 5873. Videre hedder det på side 105, at "i nyere tid forekommer sympatikonflikter uhyre sjældent". Situationen er faktisk den stik modsatte, idet der hver uge iværksættes sympatikonflikter, der er fuldt lovlige og derfor ikke kan indbringes for Arbejdsretten. Heri ligger i virkeligheden en af LO's væsentligste funktioner i forhold til medlemsforbundene, idet det er LO, der kan iværksætte sympatiaktioner - forbund uden for LO kan ikke!

Ole Krarups bog må ses som et politisk debatindlæg i diskussionen om Arbejdsrettens funktion, og må som sådant siges at være et ganske vægtigt bidrag til denne diskussion. Noget afgørende "bevis" for at Arbejdsretten er en klassedomstol leveres imidlertid ikke, blandt andet af den simple årsag, at bogen ikke forsøger en afvejning af Arbejdsrettens påståede negative konsekvenser med eventuelle positive konsekvenser. Hvilke typer af sager får hvilke typer af domme, og hvilke grupper har på denne baggrund særlige ulemper eller fordele ved Arbejdsrettens eksistens? Hvad betyder organisationsstrukturen på arbejdsmarkedet for Arbejdsrettens funktion, og hvorfor er det især de uorganiserede arbejdsgivere, der dømmes, når arbejdsgivere dømmes? Det giver bogen kun et overfladisk indtryk af.

Jacob Buksti

Povl Markussen, Velstandssamfundet - øget lighed eller fortsat classeskel, Sociologiske grundproblemer 4. København: Samfundsfagsnyt, 1979, 265 sider, 46,50 kr. (særpris for studerende og lærere: 33,00 kr.)

Det er - og bør til stadighed være - af allerstørste betydning at holde sig o-

rienteret om, hvilken viden og hvilke færdigheder de studerende møder frem med, når de går i gang med deres universitetsuddannelse. Som underviser i skatte- og fordelingspolitik pirrer det da også ens nysgerrighed at erfare udgivelsen af en bog med ovennævnte titel.

Bogens udgangspunkt er kommissoriet for (og arbejdet i) den lighedskommission, den socialdemokratiske folketingsgruppe nedsatte i 1971. Sigtet med dens arbejde var at fremkomme med forslag til politiske initiativer, der kunne føre til øget lighed - og som led i dette arbejde belyse ulighederne og årsagerne dertil.

Analysen tager sit udgangspunkt i de tidlige 1970'eres velfærdssamfund og dets fordeling af goder. Diskussionen af velfærdsbegrebet i kapitel 1 er velmotive- ret; men sammenholdelsen af danske forhold med u-landenes er for summarisk til at kunne give noget virkeligt udbytte og indeholder for mange digressioner om målemetode-problemer, så at man ikke når frem til en yderligere problematisering af hele velfærdsbegrebet og dets konkrete udtryksformer. Springet fra de i kapitel 1 beskrevne og diskuterede makro-sammenhænge til det følgende ka- pitel "Selvangivne indkomster og formuer - kan man stole på dem?" vil nok fore- komme de fleste lovlig langt - og i første omgang uden logisk begrundelse. Ka- pitlet indeholder et omfattende materiale med oplysninger fra den danske ind- konst- og formuestatistik, der bindes sammen af forfatterens opstilling af pro- blemer og en række gode del-konklusioner ud fra det præsenterede materiale; det styrende i udvælgelsen af problemer og materiale er bestræbelsen på at finde frem til et indkomstbegreb, der kan give et præcist mål for velstandens forde- ling. Erindrer man sig de seneste års debat om socialindkomst-begrebet og de nyeste overvejelser om indførelsen af en social lejeværdi, forstår man, at for- fatteren må affinde sig med at benytte skattestatistikens indkomstbegreb. Hvil- ke fortegninger af de forskellige befolkningsgruppers forbrugsmulighedsmønster dette giver, illustreres på glimrende vis af kapitlerne 2.3. - 2.4., der i de fleste undervisningssammenhænge dog vil være så prægede af detaljer, at over- blikket sløres og ulighedsaspekterne af skattesystemet følgelig ikke kommer til at fremstå klart. Men i øvrigt fremstilles afskrivningssystemet, kapitalgevin- sterne, Glistrups "skattecirкус", fondsproblematikken og problemerne omkring bestemmelse af de illegale skatteunddragelser forbilledligt klart. En yderligere understregning af sine teser kunne forfatteren have fået ind ved på dette sted at behandle den ganske betydelige omfordeling af forbrugsmulighed, der foregår ved inflationens udhuling af ikke-indekserede pengefordringers realværdi; be- handling af denne fuldt ud skattefri debitorgevinst kunne med fordel ske under drøftelserne af kapitalgevinsterne betydning, da langt størsteparten af disse har kunnet konstateres i forbindelse med belåningen af fast ejendom, så meget

mere som debitorgevinsterne opfylder begge kriterier for udvælgelse af "skattefiduser" til analyse: debitorgevinsterne tilfalder et ikke ubetydeligt antal skatteydere, og totalbeløbene er betragtelige (jvf. p. 39). Som bogen nu er struktureret foretages gennemgangen ret isoleret (pp. 130 ff.), en gennemgang hvori låneformerne med lang afviklingsperiode, der netop illustrerer debitorgevinsternes bagvedliggende princip i sin mest krystalklare form, desværre ikke gennemarbejdes.

Povl Markussen tager i kapitel 3, der omhandler velstandens udvikling og direkte fordeling, en anden linie op og gør den gennemgående, idet han sætter sig som mål at finde ud af, hvorledes de senere 1970'eres økonomiske krise har påvirket den direkte fordeling af indkomsterne. Og med det (da) forhåndenværende materiale som basis får læseren en solid og overbevisende fremlæggelse af vigtige krise-effekter på fordelingen: indsnævringen af lønforskelle, ekstraordinært store indkomstfremgange hos byerhvervenes selvstændige i øverste ende af indkomstskalaen og faldet i disponibel realindkomst (efter skat) for betydelige lønmodtager - og pensionistgrupper. De sporadiske bemærkninger pp. 98-99 om sammenhængen mellem indkomstpolitikken, lønmodtagerfamiliernes udgiftsstruktur og reallønsnedgangen er helt eksakt dokumenteret i Jens Bonke, Michael Kvetny og Hans Skifter Andersen, Boligpolitikken, krisen og de materielle levevilkår, (København 1979), som Povl Markussen på grund af udgivelsestidspunkterne næppe har kendt.

Kapitel 4 helliges spørgsmålet om velfærdsstatens omfordeling. Et af de væsentligste problemer, der i den forbindelse melder sig, bliver afklaring af spørgsmålet om det offentliges opkrævning af skatter og afgifter virker progressivt på indkomsterne. Metoden, der anvendes til at bedømme dette, kan kun karakteriseres som meget famlende - og den giver da også et temmelig besynderligt resultat. I beregningerne tages der nemlig ikke hensyn til, at skatteyderenes "svar" på den stigende skatte- og afgiftsbelastning har været en næsten eksplosiv forøgelse af den samlede fradragsmasse, såvel nominelt set som opgjort som procentdel af de samlede bruttoindkomster. Dette har gennem 1970'erne taget stadig mere af progressionen ud af den statslige indkomstskat og i realiteten transformeret den efter sin skala proportionale kommunale indkomstbeskatning til et kraftigt degressivt virkende element i skattesystemet, et element som ydermere har skullet skaffe et voksende provenu.

Denne åbenlyse svaghed er synd for lovens omfordelingsdiskussion, ikke mindst fordi gennemgangen af den anden side af det offentliges omfordelingsaktivitet, systemet af offentlige ydelser til husstandene, gennemgås særdeles kompetent, med blandt andet en udmærket redegørelse for den komplicerede samspilspro-

blematik mellem skatter og sociale ydelser.

Vil man anlægge en mere snævert politologisk betragtningsmåde af bogen, føles det som en kraftig mangel, at der hverken i Povl Markussens fremstilling eller i de i bogen indeholdte tekster gives noget ud over spredte antydninger af, hvilke politiske faktorer, der stiller sig hindrende i vejen for en skattereform, hvis tekniske muligheder ellers nøje diskuteres. I sådanne faktorer ville man uden enhver tvivl kunne hente adskillige forklaringer på udseendet af de i bogen beskrevne fordelingsmekanismer i velfærdssamfundet.

Endelig udvides perspektivet derefter i kapitlerne 5 og 6. De samlede levekår for de forskellige socialgrupper betragtes som en konsekvens af (blandt andet) det offentliges fordelingspolitik. Netop afgrænsningen af indholdet af begrebet levekår kan gøres til genstand for megen diskussion; men personligt finder jeg, at begrebet opfattes meget alsidigt og perspektivrigt, og at specielt kapitel 6 "Frihedssamfund/lighedssamfund/klassemfund" indeholder temaer, der måtte have mulighed for at fænge, og som endelig får legitimeret mange af bogens forudgående "meget tekniske" gennemgange.

Hermed er vi så småt nået frem til den pædagogiske side af sagen. Jeg skal ikke forsøge at skjule, at jeg på det punkt omfatter bogen med en del betænkelighed. Hvor der i enkeltafsnittene demonstreres en overbevisende evne til at gøre selv vanskelige sammenhænge tilgængelige, falder det forfatteren sværere at formidle den bærende idé i hele dette fordelingspolitik-projekt. Resultatet viser sig i bogens opbygning, der i den praktiske undervisning i høj grad lægger op til en lærerstyret undervisning, om væsentlige af bogens (og seriens) intentioner skal opfyldes. Skal lighed blive mere end et abstrakt begreb, og statens fordelingspolitiske tiltag fremstå som politisk angivne mål for undervisningens deltagere, så må problemerne tages anderledes konkret op i deres udgangspunkt. Materialet fra Lavindkomstkommissionen og forbrugsundersøgelserne frembyder her en række gode muligheder - med Povl Markussens bog som først en fortrinlig håndbog, derefter en bog, man kan "plukke" de mest givende enkeltafsnit ud af.

Ove Johansen

Gunnar Olesen (red.), Nedtælling til år 2000, FN-forbundet, København. 207 s. 60,00 kr.

Nedtælling til år 2000 giver mange indfaldsvinkler til behandlingen af de problemer der hersker på det globale plan i dag og i fremtiden. Bogens forfattere behandler de overordnede problemområder, som er: afspænding/nedrustning, miljøforurening, ressourceknaphed og befolkningsekspllosion, under sammenkædning af